

ЕПІСТЕМІЧНА МОДАЛЬНІСТЬ ЯК МОВНА КАТЕГОРІЯ ДИСКУРСУ

Рудоман О.А.

Хмельницький національний університет

У статті досліджено поняття епістемічної модальності як функціонально-семантичної категорії, що виражає різні види відношень. Визначено, що категорію об'єктивної модальності використовують при характеристиці відношень між висловлюванням і дійсністю, а категорію суб'єктивної модальності – при характеристиці ставлення мовця до висловлювання. Модальний компонент тексту охоплює цілий спектр відношень і виступає понятійною категорією, пов'язаною з важливими аспектами свідомості і мови. В основі цієї категорії лежать універсальні аспекти логіки, що організують раціональну свідомість. На них нашаровуються оцінювальні й емоційно-експресивні відтінки змісту. Модальність – це всеосяжна категорія, яка зачіпає цільове комунікативне налаштування автора й оцінку повідомлюваного.

Ключові слова: дискурс, мовна категорія, епістемічна модальність, суб'єктивна модальність, об'єктивна модальність.

Серед мовних проблем, якими займається сучасна лінгвістика, особливої актуальності набуває вивчення комунікації, – мовного спілкування, реалізованого у формі дискурсу. «Вивченню дискурсу присвячено багато досліджень, автори яких трактують це явище в настільки різних наукових системах, що саме поняття 'дискурс' стало ширше поняття 'мова'» [7, с. 78]. Дискурс вивчають багато лінгвістів [1; 7; 8; та ін.] і визначають як «зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними та психологічними факторами; текст, взятий у подієвому аспекті..., мова як цілеспрямована соціальна дія, мова, занурена в життя» [1, с. 38]. У сучасній лінгвістиці дискурс набув категоріального значення, вийшовши за рамки не лише тексту та теорії тексту, а трансформувався в теорію дискурсу, додавши ситуативно-прагматичний аспект в дослідження як невід'ємну частину актуалізації комунікативного повідомлення в соціально-культурних контекстах.

Постановка проблеми. В основі дослідження дискурсу лежить аспект модальності, який включає питання ставлення організатора мовної діяльності до того, що він повідомляє, як повідомляє, кому повідомляє і як це повідомлення передає його відношення до реальної дійсності. Об'єднальним фактором виступає загальний задум автора, в рамках якого і формується модальна система відношень у тексті. Оскільки ці відношення виступають текстовою організацією, то проблема текстової модальності в цілому стає більш чіткою [2; 4; 12; 15; 17 та ін.]. У лінгвістиці велику увагу приділяють вивченню модальних компонентів тексту з внутрішньою структурою і репрезентують модальність різних рівнів. Кожному рівневі характерна наявність мовних засобів різного ступеня структурно-синтаксичної складності, які, будучи компонентами загальної семантико-прагматичної структури тексту, створюють умову для його адекватного прочитання реципієнтом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У західноєвропейській лінгвістиці найбільш поширена концепція модальності Ш. Баллі, суть якої полягає в тому, що в будь-якому висловлюванні можна виділити основний зміст (диктум) і його модальну частину (модус), яка має інтелектуальне, емоційне або вольове судження мовця щодо диктуму [2, с. 48]. Серед вітчизня-

них дослідників варто відзначити В. В. Виноградова, основоположника теорії двоїстої сутності модальності, диференційованої за принципом об'єктивної та суб'єктивної.

Автор уважає, що модальність «належить до основних, центральних мовних категорій, яка в різних формах виявляється в мовах різних систем [4, с. 72]. Коментуючи комунікативний аспект модальності, академік Виноградов відзначає відношення пропозиції до дійсності, яку характеризують як «реальну», «реалізувальну» і «бажану» тощо [4, с. 75].

«Модальністю в мові називають інтелектуальну, емоційну або комунікативну оцінку автором висловлювання його змісту. Найчастіше мовну модальність розглядають як явище, реалізоване всередині окремого речення. Але слід визнати, що і форми організації тексту несуть в собі певні модальні значення» [14, с. 106]. Так як модальність всеосяжна категорія, то її можна розглядати з урахуванням семантико-прагматичних і когнітивних аспектів мови. Модальність як лінгвістична категорія відображає комунікативний намір автора й експресивно-оцінні засоби. Когнітивний аспект модальності відображає формування та передачу знань через призму комунікацій.

Поняття модальності вперше з'явилося в «Метафізиці» Арістотеля (він виокремив три основних модальних поняття: необхідність, можливість і реальність), звідки перейшло в класичні філософські системи. Він створив початкове логіко-філософське уявлення про модальність і почав її систематичне вивчення. М. Ейнштейн в «Філософії можливого» узагальнює підходи до вивчення модальностей в різних сферах гуманітарного мислення. Він відносить поняття модальностей до основних категорій і вибудовує свою теорію можливого, спираючись на три основні істинні модальності буття: дійсне, можливе та необхідне. Як найбільш значущу він виокремлює модальність можливої дійсності, оскільки через неї можна визначити дві інші модальності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Оскільки модальність як і будь-яка складна категорія, ще не отримала завершеного опису через свою багатоплановість, специфічність мовного вираження і функціональні особливості, то вивчення проблеми модальності вважаємо **актуальною**.

Об'єктом дослідження є категорія модальності.

Предметом дослідження виступає епістемічна модальність, яка передає інформацію про знання мовця та його оцінку.

Мета статті полягає у визначенні поняття модальності як мовної категорії та здійсненні розмежування між об'єктивною та суб'єктивною епістемічними модальностями.

Визначена мета передбачає розв'язання таких **завдань**: 1) вивчити науково-теоретичну літературу з досліджуваної проблеми; 2) описати явище епістемічної модальності як функціонально-семантичної категорії; 3) розмежувати два типи модальностей: об'єктивну та суб'єктивну; 4) розглянути особливості когнітивного аспекту модальності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Варто зазначити, що Н. Д. Арутюнова розглядає логічні підходи до характеристики дієслівно-вираження компонентів з модусним і модальним значенням. У зв'язку з цим Н. Д. Арутюнова пропонує трактування так званих предикатів думки відносити до категорії пропозиційних відношень [1, с. 196] і до сфери епістемічної модальності.

Епістемічну модальність виражають мовою, яка несе інформацію з різними відношеннями до знання і його оцінками. Епістемічні висловлювання свідчать про ставлення мовця до повідомленої інформації і ступінь його відповідальності за пропозиційний зміст від впевненості до сумніву. Це «орієнтоване на істину відношення» [16, с. 167], яке «модифікує істинність семантичної пропозиції» [16, с. 146]. Епістемічне застосування – це логічне застосування модальних висловлювань [12, с. 153].

Підкреслимо, що пізнавальна та розумова діяльність людей, на думку М. О. Дмитрівської, не обмежена відображенням реальності. Навколишній світ виявляється залученим до особистого життя людини: явища і предмети оцінюють, приймають або відхиляють; людина, «проживаючи» життя, формує свій характер, погляди та переконання; приймаючи рішення, людина аналізує ситуацію, виходячи з тих налаштувань, які складають ядро її особистості. М. О. Дмитрівська вважає, що можливість переходить в необхідність і тягне за собою дію. Те, як людина «існує», залежить від того, як вона мислить. Не може бути двох однакових життів, тому що не може бути двох однакових особистостей і стилів мислення [5, с. 14].

Модальність у лінгвістиці визначають як функціонально-семантичну категорію, що виражає різні види відношень висловлювання до дійсності, а також різні види суб'єктивної кваліфікації повідомлюваного. Трактування терміна «модальність» в сучасному мовознавстві надзвичайно широке. Але спільним є те, що в розуміння цього явища обов'язково входить елемент оцінки інформації, яку повідомлюють як реальність і ірреальність, можливість і необхідність, бажаність і небажаність [1; 5]. Оскільки оцінці піддається або позамовна дійсність, або саме висловлювання, то відповідно виокремлюють два типи модальності: об'єктивну та суб'єктивну [15; 17; 18].

Об'єктивна та суб'єктивна модальності проявляються, на думку Дж. Ліча, в рамках епістемічної. Об'єктивну модальність Дж. Ліч пов'язує з логікою і її поняттями необхідності та можли-

вості. У суб'єктивній категорії він протиставляє поняття впевненості та невпевненості щодо фактуального [17, с. 269].

Детальне дослідження об'єктивної та суб'єктивної епістемічно виражених модальностей і засобів їхнього маркування провів Дж. Лайонз. Автор об'єднує модальні дієслова, прислівники, модусні дієслова і модальні предикативні конструкції в один блок показників суб'єктивного вираження епістемічної модальності. Дослідник приходиться до висновку, що основним критерієм будь-якого висловлювання крайнього спрямування є категоричність констатації наявності або відсутності факту [18, с. 205].

Варто зауважити, що М. Халлідей відносить модусні дієслова до дистинкторів суб'єктивної модальності. Автор проводить розмежування між засобами вираження суб'єктивної та об'єктивної модальностей на матеріалі модусних дієслів і прислівників, вважаючи їх показниками оцінювального компонента в позиційних висновках індивідуума [15, с. 165].

Ознайомившись з теоретичним матеріалом, можна стверджувати, що поняття об'єктивної модальності використовують при характеристиці відношень між висловлюванням і дійсністю, а поняття суб'єктивної модальності – при характеристиці ставлення мовця до висловлювання.

Отже, модальний компонент тексту охоплює цілий спектр відношень і є понятійною категорією, пов'язаною з важливими аспектами мови. Аналіз модальних компонентів будь-якого тексту включає його стилеве спрямування, комунікативну мету автора, експресивні та оцінювальні засоби.

Оскільки текст головної об'єкт вивчення літературознавців, то стилістична модальність виступає в літературознавстві саме як категорія, що характеризує текст певного жанру. Типологію текстів можна визначити в залежності від категорії модальності – пріоритету реального або ірреального, істинного або хибного. Так, для просвітительського роману, публіцистичного тексту, психологічної та філософської прози, наукового стилю характерний пріоритет реального перед ірреальним, істинного перед хибним. А для жанрів з відхиленням від життєвого стандарту (пригодницька література, міфи тощо), характерний пріоритет ірреального перед реальним, хибного перед істинним [14]. Тому використання відповідного жанру і методу обумовлює співвідношення основних компонентів значення модальності.

Вивчення мовних процесів не можна ґрунтувати лише на семантичному підході, так як сприйняття загальної моделі мови неможливе без прагматичного аспекту [11; 3; 10]. У зв'язку з цим з'явилося завдання поєднати в рамках однієї теорії семантичні та прагматичні «сторони» мови, так як прагматичне пояснення повинно висуватися тільки для тих явищ, які не можна пояснити з семантико-синтаксичних позицій. Прагматика тексту представляє собою властивість, як цілого тексту, так і його окремих одиниць надавати цілеспрямований вплив.

О. М. Пешковський відносить категорію модальності до прагматичних категорій. Він трактує модальність як комплексну та багатоаспектну категорію, яка активно взаємодіє з цілою системою інших функціонально-семантичних

категорій мови, тісно пов'язаних з категоріями прагматичного рівня. «З цих позицій категорія модальності відображає складну взаємодію між чотирма факторами комунікації: мовцем, співрозмовником, змістом висловлювання та дійсністю» [11, с. 143].

Семантика повинна бути доповнена прагматикою. З. Я. Тураєва вважає, що прагматичний аспект висловлювання містить інформацію про умови комунікації, враховує фактор рольових відносин. Вивчення прагматичного контексту знаменує перехід від аналізу стабільного значення до аналізу мінливого змісту висловлювання [14, с. 107].

Модальність цілком пронизана прагматикою, так як в її основі лежить оцінка мовцем висловлюваного змісту [10, с. 243]. Модальні маркери допомагають виділити різні відтінки відношення мовця до предмета повідомлення, а, отже, і до всієї ситуації спілкування в цілому, що сприяє ефективному мовному впливу співбесідників один на одного. Л. А. Бірюлін і Е. Е. Корді виокремлюють наступні відтінки відносини: 1) оцінка мовцем змісту висловлювання з точки зору реальності/ірреальності (гіпотетичність); 2) виражена модальними дієсловами та іншими модальними словами оцінка ситуації з точки зору її можливості, необхідності або бажаності; 3) цільове спрямування мовця або комунікативна функція висловлювання; 4) значення ствердження/заперечення, що відображають наявність/відсутність об'єктивних зв'язків між предметами, ознаками, подіями, про які йде мова в реченні [3, с. 69].

Таким чином, розуміння значення передбачає об'єднання лінгвістичних і екстралінгвістичних знань, явної та фонової інформації, які в комунікації набувають емотивно-забарвленої оцінки. Емотивний аспект тексту, можливо, найбільш складний і важливий у подібних дослідженнях. Вітчизняні та зарубіжні дослідники відносять проблему емотивності до першорядних завдань антропоцентричної лінгвістики [12; 6 та ін.].

У дослідженнях ці лінгвісти обговорюють природу і специфіку текстової емотивності, де емотивний аспект тексту пояснюють не за допомогою аналізу емотивних одиниць мови, а шляхом виявлення більших (власне текстових) елементів: емоційно-сміслової домінанти, емотивних тем, суб'єктивних смислів тощо.

Сучасний етап дослідження емотивних компонентів і емотивної структури тексту актуалізує новий аспект вивчення цієї проблеми, який полягає у вивченні взаємодії раціонально-логічних і емоційних складових текстового змісту. Емоційне та раціональне в оцінці передбачають дві різних сторони відносин суб'єкта до об'єкта, перша – його почуття, друга – думки. Зокрема, такий підхід узгоджують з розумінням тексту як синергетичної системи – системи спільних дій різних енергій: енергії логіки й енергії емоцій. О. О. Залевська вважає, що текст без людини, яка його передає «не несе ніякої внутрішньої енергетики, не може бути структурно організованим», проте, необхідно враховувати, що існують «певні закономірності, які в багатьох роботах детально описані характеристиками тексту як смислового цілого» [6, с. 41].

Оцінка може бути експліцитною (явною) і імпліцитною (прихованою). До експліцитної інфор-

мації традиційно відносять інформацію, прямо розкрити в тексті, в той час як носієм імпліцитного змісту виступає лінгвістична одиниця з подвійною змістовною частиною, яка, поряд зі своїм кодифікованим значенням, реалізовує в мові додаткове, приховане.

Різні підходи до лінгвістичної інтерпретації категорії оцінки, отже, і поняття оцінки демонструє складність розглянутого феномена. Проте положення про те, що емотивна лексика включає в своє значення оцінний компонент і що оцінна структура різних класів емотивної лексики неоднакова, вважається більш-менш загально визначним. Отже, поняття оцінки й емоційності тісно пов'язані, хоча й не тотожні.

Підкреслимо, що основна складність при роботі з емоційною складовою тексту полягає в багатоаспектності емоційності тексту. Емоції характеризують, на думку В. І. Шаховського, усі компоненти комунікативної ситуації, інформацію яку представлено в тексті. З одного боку, емотивний текст – це один із типів тексту, який має свої змістовні та структурні особливості. З іншого боку, емоційність – це умова реалізації тексту, так як емоційна сфера особистості людини мотивувальна сила, яка спрямовує і регулює когнітивні процеси і сам процес відображення [13, с. 58]. Цей факт, доведений психологією, дає можливість при виявленні змістовних одиниць і смислових домінант в тексті керуватися мотивувальною сферою свідомості особистості. Емотивність традиційно визначають як мовну категорію із засобів системної репрезентації емоцій. Своєрідна модифікація теорії емотивності – це конотативна концепція лексичної емотивності. Учені її інтерпретують як конотативну модальність, яка формується над об'єктивно-оцінювальним значенням слова та виражає суб'єктивне ставлення мовця до предмета мовлення. Оцінка – це одна з складових у процесі пізнання світу. До оцінювальних суджень відносять як матеріал, отриманий на первинних етапах обробки інформації – сенсорному та перцептивному, так і власне оцінювальні судження, якими завершується процес інформаційної підготовки дії. Саме на їхній основі та під їхнім безпосереднім впливом розгортаються так звані регулятивні процеси: приймаються рішення, здійснюється формування мети та планується поведінка. Такі судження відзеркалюють потреби і цілі людини, а не лише об'єктивну реальність.

Отже, емотивність, по-перше, пов'язана з модусом оцінки, по-друге, їй приписують перлокутивний ефект, тобто здатність викликати емоційний резонанс у адресата мовлення. Будь-який експресивний компонент містить явну або неявну оцінку. Оцінка, очевидно, універсальна категорія: навряд чи існує мова, де відсутнє уявлення про «добре/погано». Сполучення емоцій і оцінки не втрачають актуальності. Підкреслимо що, модальність емотивного спрямування вивчають у стилістиці як експресивність.

Варто зауважити, що суть категорії експресивності полягає у вираженні додаткових смислових відтінків, які нашаровуються на основне (лексичне або граматичне) значення або посилюють це значення. Проблема конотації на лексичному рівні представляє особливий інтерес

у лінгвістів, так як в людському суспільстві на базі первинної системи, утвореної природною мовою, постійно виникають системи вторинних смислів. Крім власних функцій морфологічні категорії можуть наділятися додатковим семантичним навантаженням. У реченні ознака емоційності повинна включатися в загальну систему предикативних ознак пропозиції, оскільки емоційність, як і інші предикативні ознаки, видозмінює модель пропозиції, додаючи своєму читачеві-прагматичному інваріанту відповідного суб'єктивно-оцінювального значення. Проблема емотивності тексту як проблема психолінгвістики, лінгвістики тексту, філологічної герменевтики та лінгвістики емоцій актуальна в зв'язку з проблемами мови, культури й емоційного мислення, а також свідомості.

Аналіз соціальної взаємодії, в свою чергу, пов'язують із вивченням структури знань. Структура знань – це предмет когнітології, науки, парадигма якої складається зараз. З. Я. Тураєва вважає, що формування знань – двосторонній процес – від світу до слова і від слова до світу. Знання передають через ритуали й традиції. Велику роль відіграє знаковий спосіб передачі знань. Варто відзначити, що з одного боку, текст – це засіб матеріалізації знань, а з іншого – будь-які тексти (публіцистичні, газетні, художні) можуть передавати не тільки фактичну, а й контрфактичну картину світу, при цьому вона може виявитися дуже дієвою [14, с. 104].

Оскільки дискурс багатоплановий і не може бути адекватно описаний без розуміння когнітивних процесів, що мають місце в свідомості учасників спілкування при породженні і сприйнятті мови, стає очевидно необхідність вивчення крім власне лінгвістичних і релевантних зовнішніх параметрів комунікації ментальних репрезентацій. Так як когнітивний аспект модальності відображає формування та передачу знань через призму комунікації. Визначення мови як когнітивного процесу, на думку Е. С. Кубряковой здійснюється в комунікативній діяльності і забезпечується особливими когнітивними структурами і механізмами в голові мислячого суб'єкта [8, с. 406]. Тому доцільно проводити дослідження явищ і фактів мови з урахуванням двох головних її функцій – когнітивної та комунікативної, які постійно переплітаються і взаємодіють. Центральною проблемою всього когнітивного напрямку постає питання про те, як організована мовна система з усіма її семантичними та синтаксичними складовими [8, с. 407]. Мову при цьому трактують «як основний засіб фіксації, зберігання, переробки і передачі знань», а людину – як пізнавальну людину, що володіє розумом, мисленням, металні процеси і стани якої виступають об'єктом когнітивної науки [9, с. 6].

За когнітивно-дискурсивним підходом можна вивчати не лише окремі мовні явища, а й сам дискурс, виходячи з того, що «за своєю суттю

дискурс явище когнітивне, тобто передає знання, оперує знаннями особливого роду і, головне, містить нові знання» [8, с. 23]. Когнітивно-комунікативний аналіз, з одного боку, передбачає вивчення дискурсу в теорії мовленнєвих актів і мовних подій, а також вивчення власне мовних його властивостей і релевантних екстралінгвістичних факторів, з іншого боку, він пов'язаний з описом структур-репрезентацій різних видів знання, що визначають мовні стратегії комунікантів і вибір конкретних мовних форм у процесі їхньої дискурсивної діяльності [8; 9]. Когнітивний підхід дослідження мовних одиниць будь-якого ступеня складності передбачає як урахування їхніх змістовних характеристик, так і вивчення факторів, пов'язаних з людиною, яка використовує мову для досягнення поставлених цілей у комунікативній ситуації.

У зв'язку зі зближенням лінгвістики тексту з когнітологією зростає значення категорії модальності як понятійної категорії. Вважають, що основна функція модальних маркерів – інтенціональна суб'єктивізація позиції мовця, відображення його когнітивних налаштувань щодо того чи іншого судження, до тієї чи іншої інформації, особливого роду вказівка на власну позицію. Тим самим репрезентують знання, ментальну сферу мовця. Формування когнітивного компонента змісту тексту відбувається при активізації також оцінювальних функцій мовних одиниць, де емоційна експресія проявляється вже в своєрідності когнітивного маркера кожного конкретного тексту. Емоційні значення слова – це результат емоційного освоєння людиною відповідних фрагментів дійсності, так як в процесі пізнання неодмінно беруть участь людські емоції, які також знаходять відбиток у структурах відображення знань. Сила експресії буде залежати від місця описуваного фрагмента дійсності в універсумі цінностей суб'єкта текстової діяльності, відбитому в його індивідуальній когнітивній системі. Отже, модальність в сфері когнітивної лінгвістики виступає необхідністю для мовця позиціонувати себе по відношенню до створеного ним мовною світу з певним знанням і оцінкою переданої інформації.

Висновки з даного дослідження. Виходячи з вищесказаного, можна стверджувати, що категорія модальності пов'язана з важливими аспектами свідомості і мови. В основі цієї категорії лежать універсальні аспекти логіки, що організують раціональну свідомість. На них нашірковуються оцінювальні й емоційно-експресивні відтінки змісту. Модальність також розглядають як всеосяжну категорію, яка зачіпає цільове комунікативне налаштування автора й оцінку повідомлюваного. В подальших дослідженнях ми будемо розглядати епістемічні модули з урахуванням їхніх семантико-прагматичних і когнітивних особливостей, так як ці аспекти взаємообумовлені і доповнюють один одного.

Список літератури:

1. Арутюнова Н. Д. Предложение и его смысл [Текст] / Н. Д. Арутюнова // Лингвистическое наследие XX века. – Изд. 2-е, стереотип. – М.: Едиториал УРСС, 2002. – 384 с.
2. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка [Текст] / Ш. Балли. – 2-е изд. стереотип. – М.: Едиториал УРСС, 2001. – 416 с.
3. Бирюлин Л. А., Корди Е. Е. Основные типы модальных значений, выделяемых в лингвистической литературе // Теория функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность / Отв. ред. А. В. Бондарко. Л.: Наука, 1990. – С. 67–71.
4. Виноградов В. В. О категории модальности и модальных словах в рус-ском языке [Текст] / В. В. Виноградов // Труды института русского языка. М., Л.: АН СССР, 1950. – Т. 2. – С. 38–79.
5. Дмитриевская М. А. Знание и мнение: образ мира, образ человека [Текст] / М. А. Дмитриевская // Логический анализ языка. Знание и мнение: сб. науч. трудов. – М.: Наука, 1988. – С. 6–18.
6. Залевская А. А. Некоторые проблемы теории понимания текста [Текст] / А. А. Залевская // Вопросы языкознания. – М., 2002. – № 3. – С. 62–73.
7. Карасик В. И. Языковой круг: Личность, концепты, дискурс [Текст] / В. И. Карасик. Волгоград, 2002. – 477 с.
8. Кубрякова Е. С. О понятиях дискурса и дискурсивного анализа [Текст] / Е. С. Кубрякова // Дискурс, речь, речевая деятельность. – М., 2000. – С. 7–25.
9. Маслова В. А. Введение в лингвокультурологию [Текст] / В. А. Маслова. – М.: Наследие, 1997. – 208 с.
10. Милосердова Е. В. Семантика и прагматика модальности: (на материале простого предложения современного немецкого языка) [Текст] / Е. В. Милосердова. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1991. – 196 с.
11. Пешковский А. М. Русский синтаксис в научном освещении [Текст] / А. М. Пешковский. – М.: Учпедгиз, 1956. – 512 с.
12. Правикова Л. В. Аргументация: истина и релевантность [Текст] / Л. В. Правикова // Университетские чтения – 2004: материалы научно-методических чтений ПГЛУ. – Пятигорск: Изд-во ПГЛУ, 2004. – Ч. II. – С. 160–163.
13. Шаховский В. И. Текст и его когнитивные метаморфозы (межкультурное понимание и лингвоэкология) [Текст] / В. И. Шаховский. – Волгоград: Перемена, 1998. – 148 с.
14. Тураева З. Я. Лингвистика текста [Текст] / З. Я. Тураева. – М.: Наука, 1986. – 128 с.
15. Halliday M. A. (1970), Language structure and language function, in J. Lyons (ed.), *New horizons in linguistics*, London: Penguin, 140–165.
16. Jakobson R. On language [Text] / R. Jakobson. – Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1990. – 646 p.
17. Leech Geoffrey N. 1972 [1966]. *English in Advertising: A Linguistic Study of Advertising in Great Britain* (English Language Series). London: Longman.
18. Lyons John. *Linguistic Semantics: An Introduction* [Text] / J. Lyons // Cambridge University Press, 1995. – 376 p.

Рудоман О.А.

Хмельницкий национальный университет

ЭПИСТЕМИЧЕСКАЯ МОДАЛЬНОСТЬ КАК ЯЗЫКОВАЯ КАТЕГОРИЯ ДИСКУРСА**Аннотация**

В статье проанализирована проблема эпистемической модальности как функционально-семантической категории, которая выражает разные виды отношений. Определено, что категорию объективной модальности используют, характеризуя отношения между высказыванием и действительностью, а категорию субъективной – характеризуя отношение организатора речевой деятельности к высказыванию. Модальный компонент текста охватывает целый спектр отношений и является понятийной категорией, связанной с важными аспектами сознания и языка. В основе этой категории лежат универсальные аспекты логики, организующие рациональное сознание. На них наслаиваются оценочные и эмоционально-экспрессивные оттенки смысла. Модальность это всеобъемлющая категория, затрагивающая целевую коммуникативную установку автора и оценку сообщаемого.

Ключевые слова: дискурс, языковая категория, эпистемическая модальность, субъективная модальность, объективная модальность.

Rudoman O.A.

Khmelnytskyi National University

EPISTEMICAL MODALITY AS A LANGUAGE CATEGORY OF A DISCOURSE**Summary**

There has been studied the notion of epistemic modality as a functional and semantic category expressing different types of attitudes. There has been distinguished that objective modality is used for characterizing attitudes between an utterance and reality and subjective modality – for characterizing a speaker's attitude to an utterance. The modal component of a text comprises the number of relations and is a notional category connected with important aspects of consciousness and language. Universal aspects of logics organizing rational consciousness is a basis of this category. They are added by evaluative and emotional and expressive shades of sense. Modality is a comprehensive category dealing with a communicative aim of an author and an evaluation of the information.

Keywords: discourse, language category, epistemic modality, subjective modality, objective modality.